

Η βιώσιμη ανάπτυξη
προορισμών εναλλακτικών
μορφών τουρισμού.
Η περίπτωση της Αγιάς

Μπέττυ Χατζηνικολάου
Συνεργάτης της ΚΕΔΕ σε θέματα
τουρισμού

Πρώτα-πρώτα μια εικόνα του Ελληνικού Τουρισμού (2013)- Στοιχεία ΤτΕ

Ταξιδιωτικές εισπράξεις: 12,152 εκ. € (2013/12 +16,4%)

Αφίξεις μη κατοίκων στα σύνορα (τουριστικές αφίξεις) :
17,919 εκ. (2013/12 +15,5%)

Εκ των οποίων αφίξεις από την ΕΕ των 28 :10,5 εκ.

Αφίξεις μη κατοίκων συμπεριλαμβανομένης της
κρουαζιέρας 20,111 εκ.

Διανυκτερεύσεις: 160, 25 εκ. (2013/12 + 13,7% εξαιρείται
η κρουαζιέρα)

Ξενοδοχεία 2013: 9.677 μονάδες, 401.332 δωμάτια,
773.445 κλίνες

Κατανομή δαπάνης ανά λόγο ταξιδιού- Διαπιστώσεις

- Αναψυχή 84,4%
- Επαγγελματικοί λόγοι 5,2%
- Επίσκεψη σε οικογένεια/φίλους 3,4%
- άλλοι λόγοι 5,3%
- Διαπιστώνουμε έτσι ότι **κυρίαρχη μορφή** του Ελληνικού Τουρισμού παραμένει ο **παραθεριστικός τουρισμός ήλιου και θάλασσας** και ότι η όποια ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού προσελκύει μόνο εσωτερική ζήτηση ή πολύ περιορισμένη εισερχόμενη ζήτηση.

Προορισμοί, όπως η Αγιά.....

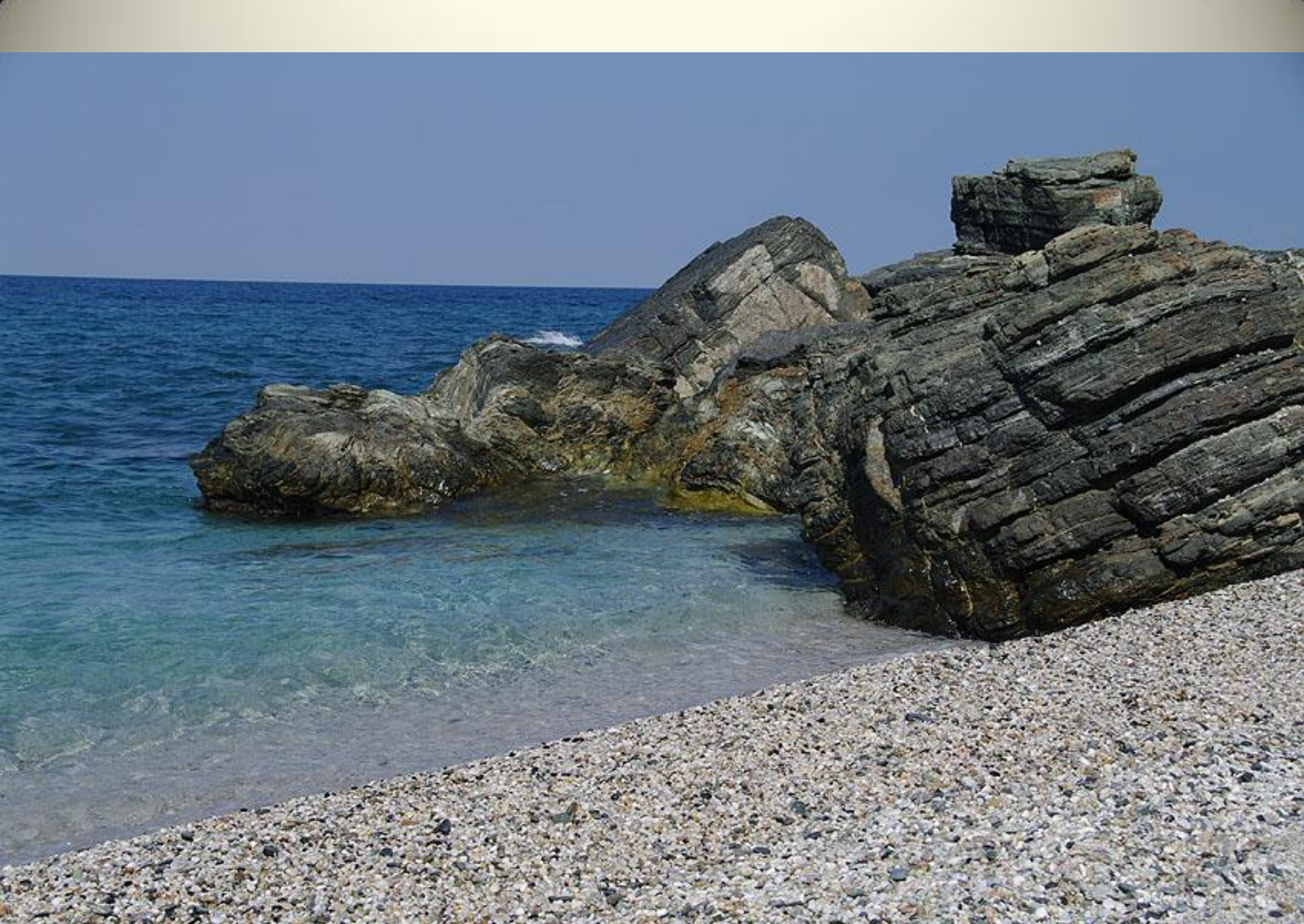
υπάρχουν αρκετοί στη Χώρα μας.....

Βρίσκονται στο στάδιο της τουριστικής ανάπτυξης και επιδιώκουν μια μορφή ανάπτυξης, που θα τους επιτρέψει να αξιοποιήσουν **με βιώσιμο τρόπο** τους φυσικούς και πολιτιστικούς τους πόρους και να αποφύγουν – κατά το δυνατόν- τα μειονεκτήματα της μονοκαλλιέργειας του παραθεριστικού τουρισμού, δηλαδή τις μεγάλες συγκεντρώσεις τουριστικής δραστηριότητας στα παράλια, την εποχικότητα και τις έντονες διακυμάνσεις της ζήτησης εξαιτίας εξωτερικών και εσωτερικών συγκυριών

Οι τουριστικοί πόροι της Αγιάς

- Στα όρια του Δήμου Αγιάς **υπάρχουν πλούσιοι τουριστικοί πόροι :**
- **Φυσικοί** όπως ο υδροβιότοπος του Δέλτα του Πηνειού (Τοπίο Ιδιαιτέρου Φυσικού Κάλλους, λίστα βιοτόπων CORINE, περιοχή ειδικής προστασίας της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ, περιοχή Natura 2000), το άλσος της Κοιλάδας των Τεμπών, η Ιαματική Πηγή Κόκκινο Νερό, τα δάση και καταφύγια άγριας ζωής του Κισσάβου και του Μαυροβουνίου (Natura 2000, Αισθητικό δάσος Όσσας, περιοχές ειδικής προστασίας για την Ορνιθοπανίδα) και αξιόλογες παραλίες προς το Αιγαίο Πέλαγος (Γαλάζιες Σημαίες)
- Ακόμη σπάνια είδη πανίδας (φιδαιτός, χρυσαετός, γεράκια κ.α αρπακτικά, αγριογούρουνα, ζαρκάδια, λαγοί, φασιανοί πέρδικες, λύκοι κ.α

Οι τουριστικοί πόροι της Αγιάς (2)

- **Πολιτιστικοί :** στα όρια του Δήμου υπάρχουν σημαντικές περιοχές αρχαιολογικού ενδιαφέροντος (Ομόλη, Ευρυμενές, Μελίβοια, Διώτιο Πεδίο, Λακέρεια κλπ) και αρχαιολογικοί χώροι, και μνημεία (όπως σπήλαια, κάστρα, ρωμαϊκά ευρήματα, βυζαντινές εκκλησίες,) καθώς και μοναστήρια, παλιά γεφύρια, παραδοσιακοί οικισμοί και αρχοντικά.,
- **Κοινωνικοί και οικονομικοί :**
- ένας πολύ ισχυρός πρωτογενής τομέας με υψηλής ποιότητας αγροτικά προϊόντα,
- δραστήρια Τοπική Αυτοδιοίκηση, που έχει ολοκληρώσει μια σειρά υποδομών και εγκαταστάσεων, οι οποίες στηρίζουν και την ανάπτυξη του Τουρισμού (μουσεία, πολιτιστικά κέντρα, βιβλιοθήκες) και οργανώνει σειρά σημαντικών πολιτιστικών εκδηλώσεων.
- Ενεργή τοπική κοινωνία σε δραστηριότητες θεάτρου, χορού, ζωγραφικής, αθλητισμού και ναυταθλητισμού , πολιτισμού κλπ

Υφιστάμενη τουριστική ανάπτυξη

Η υφιστάμενης σήμερα τουριστική υποδομή βρίσκεται κατά κύριο λόγο στην παραλιακή ζώνη, όπου συγκεντρώνεται ως επί το πλείστον και η υφιστάμενη ζήτηση.

Συνίσταται σε :

362 καταλύματα συνολικά (ξενοδοχεία και Ενοικιαζόμενα Δωμάτια και Διαμερίσματα), 2.769 κλίνες σε ξενοδοχεία, 3 κάμπινγκ, 205 κέντα εστίασης, 4 τουριστικά γραφεία, μία επιχείρηση τουρισμού περιπέτειας (outdoor activities), αλλά και σε πεζοπορικά μονοπάτια, γήπεδα αθλητισμού, 7 μουσεία, 2 βιβλιοθήκες, 4 πολιτιστικά κέντρα κ.α

Κι ακόμη σχετικά εύκολη και ικανοποιητική προσπέλαση-συγκοινωνίες

Η επιλογή των συγκριτικών πλεονεκτημάτων

- Προορισμοί σαν την Αγιά οφείλουν στα στάδια αυτό να **επιλέξουν σε ποιους πόρους** (φυσικούς ή/και πολιτιστικούς) **θα βασίσουν την περαιτέρω βιώσιμη τουριστική ανάπτυξή τους**, λαμβάνοντας υπόψη και τις τάσεις της ζήτησης και τις πραγματικές δυνατότητες προσέλκυσης ζήτησης, όχι μόνο παραθεριστικού αλλά και εναλλακτικών μορφών τουρισμού.
- Κι ακόμη τις δυνατότητες αξιοποίησης των πόρων **στη βάση των αρχών της βιώσιμης ανάπτυξης**
- Μ' άλλα λόγια θα πρέπει να διαπιστώσουν και να αναδείξουν τα **συγκριτικά τους πλεονεκτήματα** απέναντι σε εσωτερικούς ή και εξωτερικούς, δυνητικά ανταγωνιστικούς, προορισμούς.

Τα συγκριτικά πλεονεκτήματα, ως βάση ανάπτυξης

- Θα πρέπει μ' άλλα λόγια, να μελετήσουν με συστηματικό τρόπο :
- Ποιες είναι οι δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξης του παραθεριστικού τουρισμού, χωρίς να δημιουργούνται υπερβολικές συγκεντρώσεις και απόλυτη εξάρτηση της τοπικής τουριστικής προσφοράς από τη μορφή αυτή τουρισμού και κυρίως χωρίς να παραβιάζεται η φέρουσα ικανότητα και να υποβαθμίζεται το περιβάλλον των παραλιακών περιοχών.
- Ποιες μορφές εναλλακτικού τουρισμού (όπως πχ πολιτιστικό τουρισμό, αγροτουρισμό, οικοτουρισμό, τουρισμό περιπέτειας κλπ) θα πρέπει να αναπτύξουν, στις οποίες να έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες επιτυχίας.

Η ύπαρξη πόρων δεν αρκεί.....

- Υπάρχουν τοπικές κοινωνίες αλλά και διοικητικές αρχές που θεωρούν, ότι **οι φυσικοί και πολιτιστικοί πόροι από μόνοι τους αποτελούν ικανή βάση για την τουριστική ανάπτυξη**. Αυτός είναι άλλωστε και ο λόγος που συχνά προβάλλουν, ακόμη και στο εξωτερικό, απλά και μόνο τους πόρους αυτούς, χωρίς να τους έχουν οργανώσει σε «τουριστικά προϊόντα/εμπειρίες»

Τουριστικά προϊόντα/εμπειρίες

- “Όμως στις μέρες μας, στις μέρες του καταλυτικού ανταγωνισμού προορισμών και της κυριαρχίας του Διαδικτύου στην παγκόσμια τουριστική αγορά, η προβολή των πόρων δεν αρκεί.
- Οι προορισμοί θα πρέπει να καταστούν επώνυμοι (branded) ν’ αποκτήσουν δηλαδή μια διαδεδομένη «ταυτότητα» και να διαθέτουν στην αγορά **οργανωμένα και εξ ίσου επώνυμα** τουριστικά προϊόντα με τη μορφή των δικτύων, διαδρομών, φυσικών και αρχαιολογικών πάρκων κλπ, που να προσφέρουν στον τουρίστα μια αξιόλογη ολοκληρωμένη **τουριστική εμπειρία**

Η οργάνωση των εμπειριών

- Ιδιαίτερα οι περιοχές που βασίζονται λίγο-πολύ σε περιορισμένα μεγέθη εσωτερικού τουρισμού, θα πρέπει, για ν' ανοιχθούν στις ξένες αγορές, να διαμορφώσουν προϊόντα/εμπειρίες π.χ. πολιτιστικού τουρισμού, οικοτουρισμού, κλπ (για να παραμείνω στις μορφές που φαίνονται πιο συμβατές με τους πόρους της Αγίας) όχι μόνο για τουρίστες με εξειδικευμένα ενδιαφέροντα, αλλά και για τους παραθεριστές, τους οποίους ήδη προσελκύει η παραλιακή ζώνη, ώστε να διευρύνουν τις δραστηριότητες / εμπειρίες των παραθεριστών
- Και κυρίως θα πρέπει τα προϊόντα αυτά να είναι **ολοκληρωμένα και συστηματικά οργανωμένα.**

Η οργάνωση των εμπειριών (2)

- Για να φέρω ένα παράδειγμα από το χώρο του αγροτουρισμού : δεν αρκεί να δημιουργηθούν σε αγροτικούς οικισμούς ή σε αγροκτήματα τουριστικά καταλύματα... Απαιτείται να οργανωθεί η επικοινωνία και συμμετοχή του τουρίστα στη ζωή του οικισμού και στις αγροτικές ασχολίες (συγκομιδή, σπιτική κουζίνα, έθιμα κλπ). Γιατί αυτός είναι ο λόγος (και όχι φυσικά τα καταλύματα) που παρακινεί τον αστό τουρίστα να επισκεφθεί ένα τέτοιο οικισμό.
- Όπως δεν αρκεί να έχει μια χώρα ή ένας προορισμός πλούσιους ή και μοναδικούς πολιτιστικούς πόρους, όπως η Ελλάδα, αν δεν μπορεί να τους οργανώσει σε «εμπειρίες» και να τους προβάλλει συστηματικά

Ο Πολιτισμός ως συγκριτικό πλεονέκτημα

- Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να σημειώσω ότι, σύμφωνα με όλες τις έρευνες, οι πολιτιστικοί πόροι, ο Πολιτισμός, κυρίως με την έννοια της κληρονομιάς της Αρχαιότητας, αποτελεί **το μακράν κυρίαρχο συγκριτικό πλεονέκτημα της Χώρας και των επί μέρους προορισμών της.**
- Επί πλέον, η ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού έχει σημαντικά πλεονεκτήματα, όπως η εξεύρεση οικονομικών πόρων για τη συντήρηση των μνημείων, η περιορισμένη όχληση σε περιβαλλοντικό και κοινωνικό επίπεδο, αφού δεν απαιτεί οχλούσες υποδομές, το γεγονός ότι συνεπάγεται αυξημένη κατά κεφαλήν δαπάνη, έχει μικρότερη εποχικότητα κ.ο.κ.

Μια καλή πρακτική

- Στο χώρο του Πολιτισμού μια καλή πρακτική είναι η Διαδρομή των Αρχαίων Θεάτρων της Ηπείρου, που προωθείται ως Ολοκληρωμένη Εδαφική Επένδυση (ITI) από την Περιφέρεια Ηπείρου και το Σωματείο Διάζωμα. Περιλαμβάνει 5 αρχαιολογικούς χώρους και 6 αρχαία θέατρα, ενώ «ενσωματώνει» έργα γενικής υποδομής, έργα αρχαιολογικού χαρακτήρα, δράσεις μάρκετινγκ και ψηφιακών τεχνολογιών, καθώς και σύνδεσης με τοπικές επιχειρήσεις και προϊόντα κ.ά.
- Μια τέτοια πρωτοβουλία μπορεί να προωθηθεί και στη Θεσσαλία, που ως γεωγραφικό σύνολο είναι παγκόσμια γνωστή ήδη από τη μυθολογία, με συνεκτικό στοιχείο, όχι μόνο τα αρχαία θέατρα, αλλά και τις προϊστορικές αρχαιότητες και τα κάστρα και να καταλάβει το σύνολο της Περιφέρειας, εξασφαλίζοντας σημαντικά οφέλη και για την περιοχή της Αγιάς., ενώ οι πιο σημαντικοί και εκτεταμένοι αρχαιολογικοί χώροι μπορούν να οργανωθούν, ως αρχαιολογικά πάρκα/ εμπειρίες

Βιώσιμο τομεακό μείγμα

- Με τον τρόπο αυτό, θα πρέπει να οργανωθεί ένα βιώσιμο τομεακό «μείγμα», που να ενσωματώνει τους σύγχρονους τομείς υψηλής τεχνολογίας και σύγχρονης οργάνωσης, και ταυτόχρονα να δημιουργηθούν κρίσιμα μεγέθη κλίμακας για να αξιοποιηθούν νέες αγορές και τμήματα αγοράς. (Μελέτη Ανάπτυξης Θεσσαλίας, ΕΟΤ 2003)
- Οι στόχοι αυτοί πρέπει να επιτευχθούν χωρίς να θιγεί η προσπάθεια για την άρση των ανισοτήτων (διάχυση των ευκαιριών παντού) την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και ιδιαίτερα των προστατευόμενων περιοχών και για την διατήρηση της κοινωνικής συνοχής

Από εδώ και στο εξής τι;

- Θεωρώ, ότι ο Δήμος Αγιάς βρίσκεται στη σωστή κατεύθυνση στην προσπάθεια να αξιοποιήσει τους πόρους του, να προσδώσει προστιθέμενη αξία στον αγροτικό τομέα, μέσω και του τουρισμού, και να διευρύνει τον τουριστικό, με έμφαση στον πολιτισμό. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι και στο πλαίσιο της προσπάθειας αξιοποίησης του αγροτικού τομέα, αξιοποιούνται σημαντικά άυλα πολιτιστικά στοιχεία, όπως η παράδοση, τα έθιμα, ο τρόπος ζωής, η διατροφή κλπ.
- Σημαντική συμβολή έχει και ο υφιστάμενος κόμβος και το νέο ηλεκτρονικό σύστημα οργάνωσης μάρκετινγκ του προορισμού. Απαιτούνται, όμως, πρόσθετες μελέτες (Φέρουσα Ικανότητα Παραλιακής ζώνης, Ανάπτυξης και Στρατηγικής Μάρκετινγκ για τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού κλπ).

Αντί για επίλογο.....

- Είναι εύλογο ότι η προσπάθεια περαιτέρω τουριστικής ανάπτυξης δεν μπορεί να περιοριστεί στα διοικητικά όρια του Δήμου , αλλά προϋποθέτει συνέργειες σε περιφερειακό και διαδημοτικό επίπεδο, ώστε να διαμορφωθούν **νέοι βιώσιμοι προορισμοί και τουριστικά προϊόντα**

Σας ευχαριστώ